

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1999 – 2000 METŲ VEIKLOS PROGRAMA

Ši Vyriausybės programa yra parengta pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės programas, kurioms 1996 m. gruodžio 10 d. ir 1999 m. birželio 10 d. pritarė Seimas. Atsižvelgta ir į tai, kas jau įvykdyta, todėl tos nuostatos nebekartojamos. Kitos nuostatos, kurios iki šiol nebuvo visiškai įgyvendintos, taip pat tos nuostatos, kurių turi būti laikomasi nuolat, yra paliktos nepakeistos arba patikslintos bei papildytos.

MŪSŲ ĮSIPAREIGOJIMAS – TARNAUTI LIETUVAI

Mes, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nariai, tęsdami svarbiausius **nuo 1996 metų Seimo rinkimų dirbusių Lietuvos Respublikos vyriausybių** darbus ir įsipareigojimus, patvirtiname, kad:

norime būti žmonių valdžia, o ne valdžios žmonės;

suprantame, kad žmonių gyvenimas priklausys nuo mūsų visų, – šalies gerovę kuriančių darbščių ir iniciatyvių piliečių, ir tų, kurie dirbs valdžios įstaigose;

žinome, kad nesame apdrausti nuo klaidų, negalime garantuoti ir greitų gerų permainų, tačiau galime **PASIŽADĖTI**:

vykdyti dorą ir kiekvienam žmogui teisingą valstybės vidaus ir užsienio politiką;

nuoširdžiai tarnauti savo piliečiams ir valstybei, o ne naudotis valdžia savo interesais;

atsakyti už savo veiksmus ir už mums pavaldžių valstybės tarnautojų, pareigūnų politikų darbą: mes patys juos drausminsime, prireikus ir bausime;

tartis su žmonėmis ir opozicinėmis politinėmis jėgomis;

užtikrinti viešumą sprendžiant valstybės finansinius ir turtinius klausimus, informuoti visuomenę apie realią valstybės finansinę būklę.

Mūsų principai: ryžtas, bendras darbas, atvirumas ir atsakomybė.

MŪSŲ VERTYBĖS

Mes įsitikinę, kad politinės bei ekonominės iniciatyvos ir pilietinės moralinės atsakomybės šaltinis yra laisvas pilietis. Kartu mes matome trinarę visuomenės sąrangą: asmuo – bendruomenė – valstybė. Tik bendruomenė pajėgi pastatyti priešpriešiais savo galią valstybės galiai ir išsaugoti asmens laisvę.

Bendruomenė yra viena svarbiausių vertybių. Gyvybingos bendruomenės kuria įvairialypę visuomenę, gyvenimo įvairovę. Pirmoji asmens bendruomenė yra šeima. Šeima gali stiprėti tik tuo atveju, jeigu ir įstatymais bus ginamos šeimos teisės, didinamos galimybės joje auginti ir auklėti vaikus, jeigu bus remiamas jaunų šeimų apsirūpinimas būstu. Valdžia neturėtų plėsti savo galių į tas sritis, kuriose sėkmingai gali veikti ir atlikti visuomenei svarbius darbus šeima.

Savivalda yra pilietinės demokratinės valstybės pagrindas. Municipalinės ir bendruomeninės savivaldos stiprinimą, aktyvų piliečių įtraukimą į jų vietos savivaldą laikome svarbiausiais ilgalaikiais veiksniais, kurie galų gale lemia ir valstybės valdymo kokybę.

Geriausia, kai vietos savivalda kyla iš vietinės bendruomenės su nuoširdžios kaimynystės ryšiais, iš tarpusavio pagalbos – talkos ir bendros savigynos nuo nusikaltėlių, taip pat ir iš bendruomenių socialinės rūpybos atkūrimo.

Stipri valstybė reiškia galimybę egzistuoti ir išlikti stipriai tautai. Vertindami savo valstybę ir tobulindami ją demokratiniais pagrindais, įsitikinę savos valstybės svarba, piliečiai gins ją kaip namus ir kaip principą. Toks kryptingas, sąmoningas, kūrybiškas patriotizmas turi būti ugdomas bendram reikalui. Patriotizmas yra dorybė. Jos atsisakymas ardo bendruomenę, kuri savaimingai ugdo patriotizmą ir iš jo kylančius įsipareigojimus.

Tautos ryžtas ir pasirengimas ginti savo valstybę yra tautos gyvybingumo garantas bei valstybės santvarkos ramstis. Vadovaudamasi šia nuostata, Vyriausybė ir toliau ryžtingai sieks įtvirtinti ne tik politinę bei ekonominę, bet ir svarbiausiąją – moralinę ir vertybinę – pasirengusios gintis valstybės nepriklausomybę.

Asmens, piliečio bei visuomenės laisvė ir tvarka - vienas su kitu susiję, vienas kitą papildantys dalykai. Tik esant tvarkai egzistuoja laisvė. Vyriausybė toliau ryžtingai

kovos su nusikalstamumu, stiprins tam įsteigtas specialias struktūras, o kartu šalins giliausias nusikalstamumo priežastis. Mes dar sykį pabrėžiame, kad laisvę ir tvarką turi garantuoti ne tik valstybė, bet ir tradicinės bendruomenės institucijos.

Esame įsitikinę, kad demokratija yra savivaldos forma, o politinės brandos, iniciatyvos bei moralinės atsakomybės šaltinis yra politinį dalyvavimą skatinanti bendruomenė ir laisvas pilietis laisvoje šalyje.

MŪSŲ TIKSLAS – LIETUVOS SĖKMĖ

Mes esame pajėgūs užtikrinti Vyriausybei keliamą sąlygą – nuoširdžiai ir sąžiningai tarnauti savo piliečiams ir niekam neleisti naudotis valdžia savo interesais.

Svarbiausieji Vyriausybės veiklos prioritetai – darbo vietų kūrimas ir verslo skatinimas, šalies valdymo reforma, kova su nusikalstamumu, taip pat saugumo garantijų Lietuvos valstybei įtvirtinimas.

Vyriausybės programa remiasi laisvos konkurencinės ekonomikos, griežtos finansų bei monetarinės politikos, demokratinių visuomenės santykių, teisingos teisinės tvarkos, socialinio solidarumo politiniais principais.

Pirmiausia kursime kuo palankesnes ekonomikos ir mokesčių sąlygas, skatinančias ilgalaikį ekonomikos augimą ir naujas darbo vietas. Valstybės skirstymais ar perdalijimais gyvenimo lygio nepagerinsime. Galime tik padėti žmonėms užsidirbti, o bendruomenės (valstybės) paramą pirmiausia teikti negalintiems dirbti, taip įgyvendinant minimalios gerovės principą.

Vyriausybė, įgyvendindama šiuos principus, pirmiausia skatins kapitalo investicijas, kurios išlaikys esamas ir padės kurti naujas darbo vietas, įdiegs naujausias technologijas ir didins realias dirbančiųjų pajamas. Valstybė negali atsisakyti būtiniausių socialinių programų ir dėl to negali mažinti vartojimui tenkančių mokesčių. Tačiau galima ir būtina mažinti kitus mokesčius. Šalies ekonominius ir socialinius interesus geriausiai gali užtikrinti Lietuvoje sėkmingai pradėtos įgyvendinti tiesiogiai įmonėms tenkančių mokesčių naštos mažinimo nuostatos.

Mes pasisakome prieš ekonomiškai nenaudingą valstybinį reguliavimą ir lėšų perskirstymus. Apmokestinti tik vartojimui naudojamą pajamą, nereguluoti tokių ekonominių ir socialinių procesų, kuriuos geriau subalansuoja konkurencinė rinka ir asmeninis žmonių pasirinkimas – svarbiausi Vyriausybės ekonominės ideologijos principai.

Laisvi konkurenciniai ekonominiai santykiai geriausiai skatina ūkio pažangą ir gina vartotojus. Likviduosime likusius nereikalingus biurokratinius verslo suvaržymus ir trukdymus, iki 2001 metų iš esmės baigsime valstybės kontroliuojamų įmonių privatizavimo programą, stiprinsime Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos veiksmus prieš rinkos monopolizavimą, garantuosime skaidrią ir lygiomis teisėmis ūkio subjektams teikiamą valstybės paramą.

Mes siekiame liberalios ekonomikos. Tačiau galimybė išvengti mokesčių mokėjimo, galimybė mokėti mažesnius nei kiti to paties verslo subjektai mokesčius yra ne liberalios ekonomikos, bet neteisingos ūkio sistemos požymiai. Tai iškreipia konkurenciją, žlugdo geriausias įmones ir darbo vietas, leidžia daliai žmonių gyventi mokesčių mokėtojų sąskaita.

Mes siekiame stabilios makroekonomikos, todėl nekeisime Lietuvos banko ir Vyriausybės politikos dėl lito stabilumo ir valiutų valdybos išlaikymo.

VYRIAUSYBĖS VEIKLOS PRINCIPINĖS NUOSTATOS

Šiai Vyriausybei darbą tenka pradėti nelengvu šalies ūkiui metu. Padėtį pakeisti gali tik neišvengiami ir būtini sprendimai, kurie gali užtikrinti finansinį stabilumą bei žymiai spartesnę esminių reformų įgyvendinimą šalyje. Tai gali būti nepopuliarūs žingsniai.

Krizės prevencijos ir reformų programa

Neišvengiami sprendimai.

1. Rublinių indėlių kompensavimo terminų pakeitimas atsižvelgiant į valstybės išgales.

2. Finansavimo skolintomis lėšomis 1999 metais mažinimas ar perkėlimas vėlesniam laikui šių valstybės įsipareigojimų:

kompensacijų už negrąžintą (valstybės išperkama) nuosavybę mokėjimo, energetikų skolų grąžinimo, investicinių projektų finansavimo, lėšų pervedimo į Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondą.

3. Sutarties su Tarptautiniu valiutos fondu pasirašymas.

4. Visiems vienodų verslo sąlygų sudarymas, efektyvus mokesčių surinkimas.

5. Skubios priemonės, skirtos papildyti Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą:

a) pakeisti dirbantiems pensininkams mokamų pensijų ribojimo tvarką;

b) sparčiau didinti išėjimo į pensiją amžius;

c) parengti ir įgyvendinti Socialinį nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų draudimo įstatymą;

d) parengti ir įgyvendinti Socialinį ligos ir motinystės draudimo įstatymą;

e) pradėti formuoti valstybinį privalomąjį kaupiamąjį pensijų draudimą ir skatinti privačių pensijų fondų kūrimąsi.

6. Valstybės tarnybos atlyginimų sistemos įstatyminis suregulavimas.

7. Žemės ūkio strategijos įgyvendinimas.

Būtinai sprendimai

1. Antikorupcinių principų ("Transparency International") įgyvendinimas.

2. Ankstesnių vyriausybių principinių nuostatų tęstinumas:

a) valstybės skolinių įsipareigojimų besąlyginis vykdymas;

b) Valiutų valdybos išlaikymas nekeičiant nei bazinės valiutos, nei lito kurso bazinės valiutos atžvilgiu;

c) kapitalo rinkos stiprinimas. Griežta finansinių institucijų priežiūra;

d) vykdymas priemonių, galinčių sumažinti einamosios sąskaitos ir biudžeto deficitus.

3. Finansai ir biudžetas:

a) biudžeto sandaros pertvarkymas suteikiant daugiau teisių asignavimų valdytojams;

b) investicijų planavimo, naudojimo ir kontrolės tikslinimas;

c) pridėtinės vertės mokesčio lengvatų palaipsnis atsisakymas.

4. Ūkio restruktūrizavimas, modernizavimas, privatizavimas ir integracija į Europos rinką:

a) akcinės bendrovės “Lietuvos energija” restruktūrizavimas ir dalinis privatizavimas;

b) akcinės bendrovės “Lietuvos dujos” restruktūrizavimas ir dalinis privatizavimas;

c) “Elektros tiltas” į Vakarus;

d) transporto įmonių (geležinkelio, avialinijų, laivininkystės) restruktūrizavimas ir dalinis privatizavimas;

f) valstybės kontroliuojamų komercinių bankų privatizavimas;

g) akcinės bendrovės “Lietuvos telekomas” valstybei priklausančių akcijų pardavimas.

5. Administracinių kliūčių verslo plėtrai naikinimas:

a) barjerų užsienio kapitalo investicijoms naikinimas;

b) palankių transporto ir krovinių tranzito sąlygų užtikrinimas.

6. Socialinė ir sveikatos apsauga:

a) ligoninių (II-ojo lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų) perdavimas apskritims;

b) slaugos ir globos paslaugų integravimas savivaldybių lygyje;

c) pasirengimas keisti valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifą, nustatant kitą darbdavio ir darbuotojo mokamų tarifo dalių proporciją.

7. Tolesnis teisinės sistemos reformos įgyvendinimas. Teisės kodeksų parengimas.

8. Regioninės politikos “instrumentų” sukūrimas.

9. Švietimas, studijos ir mokslas:

a) studijų kreditavimo sistemos įgyvendinimas;

b) švietimo ir mokslo įstaigų pastatų renovavimo programos parengimas ir įgyvendinimas;

c) švietimo ir mokslo finansavimo sistemos reforma;

d) “Informacinės visuomenės” aplinkos kūrimas ir mokyklų kompiuterizavimas.

10. Kultūra:

a) valstybės paramos kultūrai sistemos pertvarkymas;

b) autorių ir gretutinių teisių įgyvendinimo ir gynimo strategijos sukūrimas.

11. Būsto programos plėtra.

12. Melioracijos finansavimo reforma.

13. Žemės reformos darbų užbaigimas.

14. Transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įgyvendinimas.

UŽSIENIO POLITIKA

Vyriausybės strateginiai tikslai:

užtikrinti šalies nacionalinį saugumą integruojantis į Šiaurės Atlanto Sutarties Organizaciją, Europos Sąjungą ir kitas Vakarų bendruomenės institucijas;

stiprinti nacionalinę ekonomiką ir kelti žmonių gerovę įsiliejant į Europos prekių ir kapitalo rinką.

Siekdama minėtųjų tikslų, Vyriausybė vykdys užsienio politiką šiomis kryptimis:

politinėmis ir diplomatinėmis priemonėmis sieks kuo greičiau įstoti į Europos Sąjungą (ES) ir Šiaurės Atlanto Sutarties Organizaciją (NATO);

aktyviai derėsis dėl įstojimo į Europos Sąjungą; sieks kuo greičiau šias derybas užbaigti, tačiau kartu stengsis, kad būtų kuo geriau patenkinami Lietuvos ūkio ir gyventojų ekonominiai bei socialiniai interesai;

aktyviai dalyvaus politiniame dialoge pagal Europos Sąjungos Bendrosios užsienio ir saugumo politikos programą; plėtos dvišalius santykius su Europos Sąjungos ir NATO valstybėmis narėmis bei kandidatėmis;

aktyviai prisidės prie Baltijos ir Šiaurės Europos valstybių bendradarbiavimo, taip pat Baltijos Jūros Valstybių Tarybos veiklos;

plės laisvosios prekybos erdvę; baigs derybas dėl narystės Pasaulio prekybos organizacijoje;

plėtos abiem pusėms naudingus dvišalius santykius su kaimyninėmis valstybėmis, ypač su Lenkija;

baigs Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika demarkavimą;

aktyviai prisidės prie tarptautinės bendruomenės pastangų užtikrinti demokratiją, žmogaus teises, taiką ir stabilumą per Jungtinių Tautų Organizaciją, Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizaciją, Europos Tarybą bei kitas organizacijas; įtvirtins Lietuvos, kaip aktyvaus užsienio politikos subjekto, tarptautinio saugumo kūrėjo vaidmenį.

Spartindama šalies įstojimą į Europos Sąjungą, Vyriausybė numato:

koordinuoti ministerijų veiklą įgyvendinant ekonominės integracijos programą, nuolat informuoti visuomenę apie integracijos procesą ir jo naudą šalies ūkiui;

suderinti su Europos Bendrijos reikalavimais ūkinę veiklą reglamentuojančius įstatymus; prie Europos Sąjungos teisės normų pirmiausia priderinti įstatymus, reglamentuojančius finansinę tvarką, ne pelno organizacijų veiklą, verslo sutarčių sudarymą ir vykdymą, atsakomybę už sutarčių nevykdymą, finansinių paslaugų sektoriaus veiklą, vartotojų teisių gynimą, ekonominių santykių valstybinį reguliavimą ir užsienio prekybą. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir toliau koordinuos teisės aktų projektų rengimą šiais klausimais nepriklausomai nuo to, kuri institucija kompetentinga juos priimti;

atkūrus Lietuvos (centrinio) banko funkcijas, tobulinti valstybės išdo sistemą bei įgyvendinti tokią pinigų ir finansų politiką, kuri įgalintų pasirengti prisijungti prie Europos monetarinės sąjungos;

siekti integruoti Lietuvos ūkio infrastruktūrą į Europos sistemas: parengti Europos standarto geležinkelio linijos Lietuvos ir Lenkijos siena – Kaunas tiesimo ekonominį pagrindumą; pagal Europos vėžės standartą pradėti (atsižvelgiant į finansines galimybes) rekonstruoti geležinkelio atkarpą nuo Lenkijos valstybės sienos iki Kauno – pakeisti pagal tarptautinės konvencijos COTIF reikalavimus; prisijungti prie Europos ryšių sistemos – pertvarkyti Lietuvos ryšių sistemą pagal Europos Sąjungos standartus; prisijungti prie Europos transporto sistemų.

VIDAUS POLITIKA

1. TEISINĖS SISTEMOS REFORMA IR TEISĖTVARKA

Lietuvos teisinė sistema bus toliau kuriama remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos principais ir nuostatomis, vakarietiškos teisinės tradicijos atgaivinimu, suvokiant pasirinktą Lietuvos europinę ir transatlantinę orientaciją.

Suprasdami, kaip svarbu spartinti teisinę reformą, skatindami teisinių institucijų reformos tolesnį peraugimą į visos teisinės sistemos reformą, sieksime išvengti skubotų sprendimų, galinčių turėti neigiamų padarinių.

Reforma apima visus teisinės sistemos struktūrinius elementus:

nacionalinės teisės sistemos kūrimą;

teisės aktų rengimo sistemos tobulinimą;

valstybės teises institucijas, jų funkcijas ir veiklą;

teisės infrastruktūras miestuose ir rajonuose;

kontrolės, priežiūros, imuniteto tarnybų veiklą;

nusikalstamumo kontrolės ir prevencijos sistemą;

teisinės pagalbos sistemos kūrimą;

teisės pažeidėjų socialinę rehabilitaciją;

teisinį mokymą, auklėjimą;

teisinės minties centrus (institutus, fondus, centrus, teisininkų draugijas);

teisinių institucijų darbuotojų mokymą (kvalifikacijos didinimą), taip pat jų darbo apmokėjimą;

teisėjų ir kitų teisėsaugos pareigūnų profesinės etikos ugdymą.

Visų išvardytųjų teisinės sistemos struktūrinių elementų reforma negali būti užbaigta per artimiausius metus.

Tolesnė teisinės sistemos reforma bus vykdoma pagal kryptis, kurios yra nustatytos Seimo nutarimu patvirtintuose Teisinės sistemos reformos metmenyse: 1) pagrindinių teisinių institucijų – valdymo, teismų ir antstolių kontorų, prokuratūros, policijos, advokatūros, notariato ir ekspertinių įstaigų – reformos kryptis; 2) teisės sistemos – civilinės teisės, civilinio proceso, baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso, administracinių teisės pažeidimų, administracinio proceso – kūrimo kryptis; 3) bausmių vykdymo sistemos reformos kryptis; 4) teisininkų rengimo ir profesinio ugdymo sistemos tobulinimo kryptis; 5) nusikalstamumo prevencijos tobulinimo kryptis.

Įgyvendinama įstatymo valdžia, Vyriausybė numato:

a) įvertinti dabartinę teisės būklę;

b) toliau plėtoti nacionalinę teisės sistemą (rengiant norminių teisės aktų projektus, nuosekliai įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos principus ginti žmogaus teises ir laisves, remtis europietiškos tradicinės teisės vertybėmis. Teikiant įstatymų projektus Seimui, specialistų išvadoje nurodyti, ar teikiamas projektas suderintas su Europos Sąjungos teisės normomis. Lietuvos teisė kuriama laikantis europietiškos tradicijos, Lietuvos istorinės patirties, dabartinių teisinių standartų. Derinami skirtingi teisinio reguliavimo metodai). Pirmasis uždavinys – kodifikuoti viešąją ir privačią teisę. Pabaigti rengti Baudžiamąjį ir Baudžiamojo proceso, Administracinių teisės pažeidimų, Darbo, Civilinį ir Civilinio proceso kodeksus;

c) reformuoti teises institucijas, daugiausia dėmesio skirti tam, kad teisinėse institucijose – teismuose ir teismų antstolių kontorose, prokuratūroje, policijoje, Valstybės kontrolėje – būtų užkirstas kelias įstatymų pažeidimams, kad pareigūnai, sąžiningai vykdydami jiems pavestas funkcijas, dirbtų profesionaliai, siekti, kad realiai būtų

įgyvendinama visų valdžios ir valdymo institucijų (įskaitant ir teisėsaugos) pareigūnų lygi įstatyminė atsakomybė;

d) sparčiau formuoti teisinę praktiką, atitinkančią teisinės valstybės kriterijus (siekti, kad kuriamų teisės aktų kryptingumą atitiktų ir teisininkų praktikų įsitikinimai, praktinės veiklos kryptys);

e) ugdyti teisinę sąmonę (numatyti ir finansuoti valstybės programas, skirtas asmens ir visuomenės teisei sąmonei ugdyti. Teisiškai sąmoningų piliečių ugdymas – tai kartu ir pilietinės visuomenės ugdymas);

f) garantuoti realią ir lygią kiekvieno asmens galimybę apginti teisme valdžios ir valdymo institucijų bei valstybės tarnautojų ar pareigūnų pažeistas savo teises;

g) įgyvendinti kasmetinį piliečių pajamų, turto deklaravimą.

Svarbiausias teisėtvarkos uždavinys – įgyvendinti organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos kontrolės priemonės, kurios turi būti nuolat atnaujinamos ir patikslinamos pagal realią kriminogeninę būklę.

Organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos kontrolės priemonės pagrindžiantys nauji įstatymai ir kiti teisės aktai turi atitikti Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus.

Bus siekiama nusikalstamumą sumažinti:

stiprinant nusikaltimų finansų ir ekonomikos srityse prevenciją;

aktyviai kovojant su svaigalų kontrabanda, nelegalia jų gamyba, prekyba, taip pat nelegaliu azartinių lošimų verslu;

plečiant prevencinį darbą su linkusiais nusikalsti asmenimis;

ardant nusikaltėlių ekonominį potencialą ir jų struktūras;

organizuojant teisinį piliečių, ypač jaunimo, švietimą.

Šiems darbams bus telkiamos ir koordinuojamos jungtinės Vidaus reikalų ministerijos, Generalinės prokuratūros, Teisingumo ministerijos ir kitų valstybės institucijų pastangos.

Ypač daug dėmesio bus skiriama tam, kad būtų užbaigta liberalizuoti ūkinės veiklos sąlygas – būtų panaikintos nebereikalingos licencijos bei kvotos. Lietuvos bankas turėtų ir toliau vykdyti griežtą komercinių bankų veiklos priežiūrą, kad kiekvienas bankas bei bankų sistema būtų patikima ir stabili.

Visuomeninių reikalų tvarkymas turi būti viešas, ypač tada, kai nagrinėjami viešosios nuosavybės klausimai. Būtina palaikyti konkursinę finansinės paramos, garantų teikimo tvarką, iš anksto numčius tikslus konkursų laimėjimo kriterijus bei įsipareigojimų valstybei vykdymo taisykles.

Labai svarbu nuolat gerinti teisėjų, prokurorų, kitų svarbių pareigūnų atrankos tvarką ir jų darbo kontrolę.

Organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos kontrolės priemonės bei būdai:

a) tobulinti teisinę bazę, t. y. įstatymus ir kitus teisės aktus, numatant juose:

ilgesnį senaties terminą už padarytus organizuotus ir stambaus masto nusikaltimus valstybės tarnybai, ūkininkavimo tvarkai ir finansams;

taikyti ilgesnį draudimo dirbti valstybės tarnyboje, bankų ir kredito įstaigose terminą už nusikaltimus valstybės tarnybai, ūkininkavimo tvarkai ir finansams, sudaryti sąlygas atlyginti padarytą žalą;

b) pertvarkyti teisėtvarkos institucijas. Svarbiausios visuomenės saugumo užtikrinimo ir nusikalstamumo kontrolės institucijos – Vidaus reikalų ministerija bei jos reguliavimo sričiai priklausančios įstaigos. Policija bus toliau reorganizuojama atsižvelgiant į Europos policininkų chartijos reikalavimus, siekiant galutinio tikslo – suformuoti civilinės policijos struktūrą, kurios svarbiausia paskirtis – užtikrinti žmogaus saugumą.

Pagrindinės reformos šioje srityje kryptys:

decentralizuoti policiją ir ją integruoti į visuomenę;

nustatyti savivaldybių vaidmenį, užtikrinant visuomenės saugumą, suderinti policijos ir vietos savivaldos institucijų funkcijas šioje srityje;

gerinti policijos materialinę bazę;

griežtinti policijos pareigūnų atranką ir atsakomybę už pažeidimus;

didinti operatyvinės veiklos efektyvumą;

pamažu atsisakyti policijos vykdomų komercinių funkcijų;

perduoti bausmių vykdymo funkcijas Teisingumo ministerijai, didinti bausmių auklėjamąjį poveikį – sukurti sąlygas nuteistiesiems dirbti visuomenei naudingą darbą,

humanizuoti iš praeities paveldėtą įkalinimo ir bausmės atlikimo sistemą, kad būtų realizuota jos paskirtis – sugrąžinti į visuomenę nusikaltusius jos narius;

gerinti nusikaltimų prevenciją, ypač daug dėmesio skirti tam, kad visuomenė būtų įtraukta į nusikaltimų prevenciją;

c) gerinti teismų administravimą. Siekiant padidinti teisėjų asmeninę atsakomybę ir užkirsti kelią korupcijai teismuose, bus tobulinami atitinkami įstatymai ir kiti teisės aktai, sudaromos teisinės ir kitos sąlygos išvengti bylų nagrinėjimo vilkinimo ir neobjektyvumo.

2. SUTVARKYTI MOKESČIUS IR JŲ ADMINISTRAVIMĄ

Nustatyti valstybės išlaidų prioritetus ir pagal juos patikslinti valstybės ekonomines bei socialines programas, valstybės institucijoms skiriamas lėšas taip, kad jos atitiktų realias valstybės galimybes.

Atsižvelgdami į ankstesnių vyriausybių jau atliktą darbą šioje srityje ir į tai, ką dar galime padaryti tvarkant ir administruojant mokesčius, per likusius 12 mėnesius numatome:

iš naujo apsvarstyti ir pateikti Seimui jau parengtą Gyventojų pajamų mokesčio ir turto deklaravimo įstatymo projektą;

atsižvelgdami į tai, jog po truputį buvo mažinamas pelno (pajamų) mokestis (neapmokestinamas investuotas pelnas, taip pat skolintų lėšų naudojimo lengvatos), nuo 2000 metų sumažinti juridinių asmenų pelno mokesčio tarifą iki 24 procentų;

išnagrinėti galimybes dar labiau išplėsti apmokestinimo bazę ir atitinkamai mažinti mokesčių našta mokesčius mokantiems asmenims.

Užbaigsime įgyvendinti Mokesčių teisinės bazės sutvarkymo programoje numatytas priemones, atsižvelgdami į ankstesnės Vyriausybės nuveiktus darbus, tai yra:

suvienodinsime visų ūkio subjektų, taip pat atskirų prekių grupių apmokestinimo sąlygas (panaikinsime nepagrįstas lengvatas ar išimtis);

teiksime daugiau mokesčių lengvatų fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie remia kultūros, sporto ir kitas ne pelno organizacijas (teikia paramą, labdarą);

suderinsime mokesčių teisinę bazę su Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimais, tai yra parengsime naujos redakcijos Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo projektą ir Akcizų įstatymo projektą;

reglamentuosime visas valstybės ir savivaldybių institucijų renkamas rinkliavas už jų suteiktas paslaugas bei išduodamus juridinę galią turinčius dokumentus, taip pat savivaldybių tarybų nustatomas vietines rinkliavas viename įstatyme, įteisinsime nuostatą, kad valstybės ir savivaldybių institucijų renkamų rinkliavų dydis būtų nustatomas atsižvelgiant į paslaugų suteikimo arba juridinę galią turinčių dokumentų išdavimo išlaidas;

toliau kovosime su šešėline kuro, alkoholinių gėrimų bei tabako prekyba ir kontrabanda;

tobulinsime mokesčių administravimą: sieksime padaryti efektyvesnę apeliacijų procesą, keisime sankcijų sistemą, siekdami padaryti ją veiksmingesnę, vengsime išankstinio apmokestinimo (šią nuostatą įgyvendinsime pateikdami naujos redakcijos Akcizų įstatymo projektą), griežtinsime atsakomybę (įskaitant ir baudžiamąją) už tyčinį vengimą mokėti mokesčius bei klaidinančią buhalterinę apskaitą.

Sieksime kuo stabilesnių mokesčių įstatymų, o prireikus juos keisime tik iš anksto apie tai paskelbę.

Sieksime reglamentuoti nekilnojamojo turto (tiek pastatų, tiek žemės) apmokestinimą viename įstatyme, remdamiesi pasauline praktika, parengę reikiamų duomenų apie nekilnojamąjį turtą bei jo savininkus bazę, sieksime išplėsti šio mokesčio bazę.

Gyventojų pajamų mokesčio ir turto deklaravimo įstatymo projekte numatysime, kad nuo 2001 metų gyventojai iki 2 procentų pajamų mokesčio galės mokėti pasirinktinai – arba į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, arba (pagal tikslinę paskirtį) labdarą teikiančioms institucijoms ir valstybės pripažintų tradicinių bažnyčių, vienuolynų pastatams bei bažnyčių įsteigtiems globos namams išlaikyti.

Sutvarkius mokesčius, įplaukos į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą neturi sumažėti.

3. DIDINTI BANKŲ SISTEMOS PATIKIMUMĄ

Būtina ir toliau tobulinti komercinių bankų veiklą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus taip, kad teisinėmis priemonėmis būtų įmanoma kuo veiksmingiau kontroliuoti galimus banko nuostolius, taip pat griežtai laikytis bankų pagrindinio kapitalo didinimo grafiko. Įstatymų turi būti griežtai ribojamas paskolų teikimas su banku susijusiems asmenims, reglamentuojamas paskolų garantavimas kilnojamuoju ir nekilnojamuoju turtu (įskaitant prekių pirkimą kreditan).

Toliau skatinsime didelių patikimų užsienio bankų filialų ar dukterinių bankų steigimąsi Lietuvoje, nes jie padeda didinti konkurenciją ir bankų patikimumą. Patikimi užsienio ir šalies bankai, investicinių projektų rizikos sumažinimas atvers naujas užsienio investicinio kapitalo ir kredito linijas.

Nemažinsime reikalavimų teisėtvarkos institucijoms – jos ir toliau turi siekti (prireikus siūlyti įstatymų pataisas), kad iššvaistyti indėlininkų pinigai būtų išreikalauti iš paskolas paėmusių asmenų, kad paskolos būtų dengiamos jų turtu, įskaitant ir tą turto dalį, kuri buvo perleista kitiems asmenims, paslėpta svetimu vardu arba laikoma užsienyje. Inicijuosime įstatymų pataisas, kurios turi sugriežtinti turtinę ir baudžiamąją atsakomybę už finansines aferas.

4. SKATINTI VERSLĄ IR INVESTICIJAS

Administracinių rinkos varžymų mažinimas

Daugelyje verslo sričių jau atsisakyta licencijavimo, bet kai kurių investavimo, vidaus ir užsienio prekybos administracinių ribojimų dar liko, todėl ir toliau juos mažinsime.

Dar pernelyg sudėtingos muitinės procedūros, sieksime liberalizuoti prekių reeksportą ir tranzitą. Neleistina, kad už funkcijų, apmokamų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, vykdymą valstybės institucijos imtų iš ūkio subjektų papildomą užmokestį.

Diegsime Europos Sąjungos reikalavimus atitinkančias investavimą reguliuojančias taisykles ir šalinsime likusias biurokratinės kliūtis.

Smulkaus ir vidutinio verslo bei darbo vietų kūrimo skatinimas

Bus toliau plėtojama verslo savivalda, plečiamos Prekybos, pramonės ir amatų rūmų bei kitų verslo asocijuotų struktūrų funkcijos.

Veiksmingai naudosime neseniai suformuotą Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondą – jį decentralizuosime, dalį jo lėšų panaudosime mikro kreditavimui. Numatome kasmet šį fondą papildyti ir jo lėšomis remti verslo bei investicijų programas. Šio fondo lėšomis taip pat visiškai ar iš dalies bus padengiamos verslo projektų rengimo išlaidos.

Toliau laikysimės galiojančios nuostatos, jog pagrindiniai lėšų verslui kredituoti šaltiniai bus bankų kreditai, išduodami bendra tvarka, o iš programoms įgyvendinti numatytų paramos fondų bus apmokamos palūkanų nuolaidos, paskolų garantijų (draudimo) išlaidos, teikiamos kitos lengvatos.

Tobulinsime smulkaus ir vidutinio verslo finansinės paramos sistemą, kuri jungs paskolų garantijas, mikrokreditavimą ir dalinį palūkanų dengimą.

Skatinsime perspektyvių darbo vietų išsaugojimą bei naujų kūrimą ir parengsime ilgalaikę darbo vietų kūrimo skatinimo programą.

Toliau bus vykdoma Įmonių gaivinimo programa, kuri padės (perspektyvioms įmonėms) padengti mokestinius išsiskolinimus, rasti strateginių investuotojų, pagerinti kapitalo struktūrą, taip pat tobulinama įmonių bankroto procedūrų taikymo sistema, siekiant spartinti sunkioje finansinėje būklėje esančių įmonių bankroto procedūras.

Plėtosime turizmą, remsime informacijos tinklų kūrimo programas.

Investicijų skatinimas

Bus plečiama Lietuvos ekonominės plėtros agentūros veikla, kad ši institucija galėtų potencialiems (ypač didesniems) investuotojams teikti mokamas konsultacines ir tarpininkavimo paslaugas.

Pagal Lietuvos Respublikos investicijų įstatymą bus skatinamos stambios bei Lietuvos Respublikos ūkiui naudingos investicijos.

Iš tarptautinių finansinių organizacijų gaunamas lengvatines paskolas Vyriausybė naudos tik svarbiausiems šalies investiciniams projektams finansuoti.

Bus toliau plėtojama hipotekos sistema – įsteigtas Turto arešto aktų registras, išplėstos paskolų išreikalavimo teisinės garantijos, įskaitant antstolių darbo pertvarkymą ir konkrečios pareigūnų atsakomybės nustatymą.

Numatoma sukurti bendrą, atitinkančią Europos Sąjungos teisės reikalavimus juridinių asmenų registro sistemą įmonėms registruoti, duomenims ir dokumentams atskleisti kaip svarbių asmenų teisių ir teisėtų interesų garantiją.

Skatinsime privačių pensinių kaupimo fondų steigimąsi. Ilgainiui šie fondai turėtų tapti svarbiais kapitalo investavimo šaltiniais. Bus palankiai priimama didelių užsienio verslo, draudimo ir finansinių kompanijų filialų veikla Lietuvoje.

Įstatymų pataisomis, garantuojančiomis kapitalo saugumą, taip pat didesniu kapitalo pelningumu bus skatinama, kad sugrįžtų ir būtų investuotas į šalies ūkį iš Lietuvos išvežtas kapitalas.

Sieksime toliau įgyvendinti Šiaulių, Kauno ir Klaipėdos laisvųjų ekonominių zonų Europos Sąjungos reikalavimams neprieštarujančius projektus.

Apsaugoti akcininkų ir indėlininkų privačią nuosavybę

Lietuvos Respublikos Konstitucija skelbia privačios nuosavybės apsaugą. Jau priimti svarbiausieji nuosavybės apsaugą užtikrinantys įstatymai, tačiau dar dažnai jie, ypač tie, kurių taikymas realiai apsaugotų privatų kapitalą (ypač vertybinius popierius) pažeidžiami.

Bus reikalaujama, kad įmonių atsakingi pareigūnai laikytųsi įstatymų numatyto reikalavimo nuolat perskaičiuoti (jeigu padaryti nuostoliai – sumažinti) akcinį kapitalą; prireikus šaukti akcininkų susirinkimą ir skelbti įmonės (banko) bankrotą. Turi būti garantuotos lygios akcininkų turtinės teisės įmonės (banko) bankroto atveju.

Plėtoti konkursinį privatizavimą

Likęs valstybės (savivaldybių) turtas ir toliau bus privatizuojamas viešai – privatizuojamo turto pirkimo – pardavimo sandoriai bus sudaromi viešai, tik per privatizavimo tarnybas ir taikant tik viešas privatizavimo įstatymų nustatytas procedūras. Pagrindiniai privatizavimo būdai bus įmonių ir kitų objektų aukcionai bei akcijų (jų paketų) pardavimas per viešus konkursus ar konkurencines tiesiogines derybas. Didesnės paklausios įmonės (objektai) bus parduodamos skelbiant tarptautinius privatizavimo konkursus.

Plėtosime privatizavimą, tačiau nesiūlysimė privatizuoti elektrinių (išskyrus mažąsias), geležinkelių infrastruktūros, elektros tiekimo magistralinių linijų, aerodromų (lėktuvų kilimo takų) ir kai kurių kitų šaliai gyvybiškai svarbių gamybinės ir socialinės infrastruktūros objektų.

Vykdyti ilgalaikę eksporto skatinimo programą

Toliau įgyvendinsime Eksporto plėtojimo strategijoje numatytą 1999 – 2001 metų veiksmų plano priemones. Ypač rūpinsimės, kad kuo veiksmingiau dirbtų Vyriausybės įsteigta draudimo įmonė “Lietuvos eksporto ir importo draudimas”, kuri faktiškai valstybės lėšomis draudžia ūkio subjektų iš bankų imamas paskolas, be to, taip apdraustų paskolų gražinimo didesnę rizikos dalį prisiima Vyriausybė.

Ūkio subjektų (eksportuotojų) draudimo nuo politinės rizikos išlaidos, taip pat Eksporto rėmimo programoje numatytais draudimo atvejais dalis išlaidų, o komercinės rizikos atveju – visos ar dalis išlaidų bus apmokamos Eksporto rėmimo fondo lėšomis.

Sieksime teikti papildomas finansines lengvatas žemės ūkio produktų eksportuotojams, tam panaudodami Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrą.

Užgniaužti korupciją, keisti valstybės valdymo būdą

Numatome papildomai apsvarstyti ir prireikus dar mažinti įstatymuose numatytą licencijuojamų verslo rūšių skaičių. Šios licencijos ar leidimai turėtų būti duodami visiems, kurie tenkina įstatymus ir pajėgūs sumokėti nustatytus žyminius ar kitus mokesčius. Visi vienodai privalės laikytis mokesčių ir kitų ekonominių įstatymų bei Vyriausybės norminių aktų – nebus jokių pareiginių ar partinių lengvatų.

Teisinėje valstybėje negali būti tokių valstybės tarnybų ir jų darbuotojų, įskaitant teisėtvarkos pareigūnus, kurie nebūtų kontroliuojami kitų valstybės institucijų. Todėl sieksime ir toliau diegti tvarką, pagal kurią būtų užtikrinama mokesčių inspekcijos, muitinės, teisėtvarkos bei įvairių inspekcijų darbuotojų tarnybinių pareigų vykdymo valstybinė kontrolė.

Kad gerėtų valstybės tarnautojų darbas ir sumažėtų specialistų kaita, tikslinga Vakarų valstybių pavyzdžiu valstybės tarnautojams nustatyti papildomą pensinį ir sveikatos draudimą, kurio jie netektų, jeigu būtų atleidžiami iš darbo už tarnybinius nusižengimus.

Numatome mažinti bereikalingų valstybės institucijų (ypač kai kurių inspekcijų ar kitokių kontroliuojančių įstaigų, kurios neretai dubliuoja viena kitos veiklą), kartu ir valstybės tarnautojų skaičių, todėl šalies valdymo išlaidos nebus didinamos.

Pagal rinkos ekonomikos ir demokratinės visuomenės administravimo principus tęsime pradėtą ministerijų, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų veiklos ir personalo valdymo pertvarkymą.

Įgyvendinsime Valstybės tarnybos įstatymą, taip pat Viešojo administravimo įstatymą. Skatinsime pilietinę valdžios įstaigų ir valdininkų darbo kontrolę, taikysime įstatymų pataisas, numatančias valstybės (savivaldybių) institucijų ir valstybės tarnautojų asmeninę civilinę bei administracinę atsakomybę už piliečiams ir įmonėms padarytą žalą bei jos atlyginimą. Diegsime tvarką, pagal kurią piliečio skundas dėl valstybės tarnautojo veiksmų būtų per keletą dienų išnagrinėtas administraciniame teisme.

5. ĮVERTINTI VALSTYBĖS TURTINĘ IR FINANSINĘ BŪKLĘ

Vyriausybė numato organizuoti nuolatinę valstybės (biudžeto) skolų ir skolinių įsipareigojimų, taip pat likusio valstybės turto apskaitą, o rezultatus skelbti visuomenei.

Būtina tiksliai įvertinti visas valstybės, savivaldybių biudžetų, SODROS, pagrindinių nebiudžetinių fondų įplaukas, lėšų skolinimosi galimybes tiek vidaus rinkoje, tiek iš užsienio.

Kartu su Valstybės kontrole bus kasmet tikrinama, kaip panaudojamos už valstybės turto privatizavimą gautos lėšos. Bus nustatomos faktinės biudžeto skolos ir neapmokėti skoliniai įsipareigojimai, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bei valstybės vardu gautų lengvatinių paskolų (suteiktų paskolų garantijų) lėšų panaudojimas pagal įstatymo numatytą paskirtį. Privatizavimo fondo lėšų panaudojimas ras išraišką ir 2000 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžete.

Atskirai bus tikrinama, kaip naudojamos lėšos, sukauptos kituose valstybės kontroliuojamuose fonduose (Kelių, Miško, Kaimo rėmimo, Socialinio draudimo, Sveikatos draudimo ir kt.).

Privatizavimo fondo lėšomis toliau bus atkuriami gyventojų indėliai, atsižvelgiant į šalies finansines galimybes ir šio proceso įtaką šalies makroekonominiams rodikliams.

6. PRAMONĖ IR ENERGETIKA

Sieksime, kad ūkinės sritys ministerijos (Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija, Susisiekimo ministerija) vykdytų savo funkcijas rūpindamosi visu šalies ūkiu (ne vien tik jo valstybiniu sektoriumi), ūkio konkurencingumu ir rinkomis.

Valstybės įmonei Valstybės turto fondui ir toliau bus pavedama valstybės turto apskaita bei valstybės turtinių teisių ir interesų gynimas, šiam fondui perduodamas valstybės akcijų valdymas, likusių akcijų ir kito valstybės turto parengimas privatizuoti, privatizavimo procedūrų organizavimas bei privatizavimo sandorių įforminimas.

Energetika, energijos ištekliai, kuras

Vyriausybė toliau sieks demonopolizuoti ir decentralizuoti energetikos ūkį bei mažinti energijos tiekimo išlaidas, įgyvendinti projektus, kurie užtikrintų alternatyvius naftos ir dujų išteklių šaltinius, elektros energijos eksportą. Tam reikia:

sudaryti sąlygas Lietuvos ir Vakarų šalių investuotojams prisidėti prie energetikos objektų modernizavimo, pertvarkymo ir privatizavimo. Ypač turi būti skatinamos tos investicijos, kurios skirtos šilumos nuostoliams sumažinti bei statiniams renovuoti;

plėsti naftos (ir jos produktų) bei elektros energijos eksportą;

nuosekliai didinti Ignalinos atominės elektrinės saugą – numatyti finansavimo šaltinius ir formuoti efektyvią tarifų politiką;

vykdant Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintą Nacionalinės energetikos strategiją parengti jos įgyvendinimo planą ir jį įgyvendinti;

ekonominėmis ir teisinėmis priemonėmis skatinti taupyti energiją ir kiek įmanoma mažinti nuostolius energijos gamybos, paskirstymo bei vartojimo sektoriuose;

sudarant sąlygas įgyvendinti Europos Sąjungos energetikos direktyvas, užtikrinti rinkos santykius energetikos ūkyje, atskirti nuo energijos gamybos jai nebūdingą ūkinę-komercinę veiklą, sugriežtinti energijos apskaitą ir atsiskaitymą už suvartotą energiją.

Vykdam Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintą Nacionalinės energetikos strategiją:

rengti kompensuojamuosius energetikos bei socialinius infrastruktūros projektus, pagal kuriuos būtų efektyviai panaudota Europos Sąjungos, G-7 valstybių grupės, kitų valstybių ir tarptautinių finansinių institucijų teikiama ilgalaikė ir esminė finansinė parama Lietuvos Respublikos energetikos ūkiui pertvarkyti;

reorganizuoti planuojančias ir projektuojančias energetikos bei ekonomikos institucijas, kiek tai susiję su Nacionalinės energetikos strategijos įgyvendinimu.

Pramonė ir prekyba

Pramonės gamybai skatinti, gamybiniam pajėgumams panaudoti bus sudaromos Vakarų valstybių pavyzdžiu parengtos pramonės konkurencingumo didinimo, verslo rėmimo ir darbo vietų kūrimo, eksporto skatinimo programos. Lėšos šioms programoms bus numatytos atskiruose Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto straipsniuose (bus įsteigtas Technologijų plėtros ir inovacijų fondas, taip pat panaudoti Smulkaus ir vidutinio verslo ir Eksporto skatinimo fondai).

Kad būtų sudarytos kuo palankesnės sąlygos panaudoti savus išteklius, didinti Lietuvoje pagamintų prekių paklausą ir konkurencingumą, būtina:

stiprinti kokybės užtikrinimo infrastruktūrą, priemonėmis, neprieštaraujančiomis tarptautiniams ekonominiams susitarimams, užkirsti kelią prastos kokybės prekėms (ypač tais atvejais, kai tokia pat Lietuvos prekė yra geresnė);

efektyviau vykdyti rinkos priežiūrą – pertvarkyti veikiančias inspekcijas ir sugriežtinti nesaugių, neatitinkančių paskirtį gaminių pateikimą rinkai;

toliau skatinant investicijas į gamybą, atitinkamais teisės aktais griežčiau reglamentuoti finansinės paramos teikimo įmonėms taisykles, tobulinti jų laikymosi kontrolės būdus.

7. REMTI KAIMĄ, ŽEMDIRBIUS, YPAČ ŪKININKUS

Kaime gyvena ir dirba beveik trečdalis šalies gyventojų. Pripažįstame visas ūkininkavimo formas, tačiau manome, kad konkurenciją lengviau išlaikys šeimos ūkiai.

Numatome ir toliau teikti lengvatines paskolas ūkininkams, kurie perkasi žemės ūkio techniką ir statosi ūkinius pastatus. Tos paskolos turi būti teikiamos ne išskirtiniams asmenims, o pagal visiems vienodas valstybės rėmimo programose nustatytas taisykles. Paskolos ir toliau bus teikiamos iš bankų išteklių, o lengvatos apmokamos Kaimo rėmimo fondo lėšomis.

Per valstybės kontroliuojamą Žemės ūkio paskolų garantijų fondą ir Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrą toliau teiksime valstybės paramą ir lengvatas ūkininkams ir įmonėms, superkančioms ir eksportuojančioms svarbiausią (grūdų, pieno, mėsos ir kitą) produkciją bei gatavus maisto produktus. Eksperto plėtojimas palengvins kaimo būklę, bus sukurta daugiau darbo vietų, padidės ir žemdirbių pajamos. Tuo pačiu metu aktyviau ieškosime naujų rinkų žemės ūkio produkcijos eksportui.

Sieksime ekonominiais svertais palaikyti turinčios paklausą (taip pat ir ekologiškai švarios) žemės ūkio produkcijos gamybą, teiksime valstybės pagalbą įmonėms, kurios eksportuoja supirktą žemės ūkio produkciją. Dar 1999 – 2000 metais (atsižvelgdami į Europos Sąjungos reikalavimus) turime pereiti prie tiesioginio ūkininkų subsidijavimo pagal pasėlių plotus ir galvijų skaičių. Tuo tikslu patvirtinsime žemės ūkio ir kaimo plėtros strategines kryptis ir parengti tam būtinus teisės aktus.

Kiek įmanoma pagal valstybės finansines išgales, numatoma spartinti žemės reformą, todėl būtina taikyti dar paprastesnes žemės grąžinimo jos savininkams ir nuosavybės dokumentų įforminimo procedūras, šalinti biurokratizmą.

2000 metais turi būti užbaigti svarbiausieji žemės reformos darbai.

Pagal valstybės finansines išgales kompensuosime už valstybės išperkama žemę.

Bus plačiau taikomos ilgalaikės lengvatos bei premijavimo sistema, skatinanti veiksmingus ūkininkavimo būdus ir tobulesnes technologijas, ieškoma užsienio investicijų.

Rengsime išankstines teisine sąlygas, kad būtų galima gauti kreditų įkeičiant žemę.

Be to, numatome:

įvykdyti būtinus institucinius pertvarkymus ES SAPARD programos lėšoms gauti ir panaudoti;

remti iniciatyvą įsigyti elitinių sėklų ir veislinių gyvulių, padėti tiems ūkininkams, kurie pageidauja išmokti modernių ūkininkavimo būdų ir metodų, patikslinti teisės aktus šiais klausimais;

remti žemdirbių kooperaciją;

keisti melioracijos įrenginių, statinių statybos ir priežiūros finansavimo tvarką patikslinus Melioracijos įstatymą;

skatinti kaimo žmonių savivaldos plėtojimą, remti Žemės ūkio rūmų veiklą, ypač tą, kuri skatina smulkujų verslą, amatus ir turizmą kaime;

įgyvendinti įstatymų nustatytas papildomas teises garantijas, užtikrinančias, kad laiku būtų atsiskaitoma su ūkininkais ir bendrovėmis už supirktą iš jų produkciją;

taikyti griežtesnes antimonopolines priemones žemės ūkio produkcijos supirkimo bei perdirbimo įmonėms, jeigu jų susitarimai pažeidžia teisėtus ekonominius žemės ūkio produkcijos gamintojų interesus, prireikus inicijuoti kai kurių įsiskolinusių žemdirbiams įmonių bankrotą;

plėsti kaimo socialinę infrastruktūrą – sudaryti galimybę lengvatinėmis sąlygomis įsigyti būstus kaimo mokytojams, gydytojams ir kultūros darbuotojams;

plėtoti būtinas medicinos paslaugas kaime, šeimos gydytojų institucijas;

remti kaime steigiamas nevalstybines socialinės globos arba paramos įstaigas negalės ištiktiesiems, globos ar paramos reikalingiems vaikams ir seneliams;

tobulinti žemės ūkio mokslo, žemdirbių mokymo bei konsultavimo ir žemės ūkio specialistų kvalifikacijos kėlimo sistemą.

8. TRANSPORTAS

Lietuvos transporto sistemą numatoma plėtoti vadovaujantis bendraisiais strateginiais Europos transporto plėtojimo tikslais. Bus siekiama, kad Lietuvos transporto sistema organiškai įsiliėtų į Baltijos jūros regiono šalių ir Europos Sąjungos valstybių infrastruktūros

tinklą bei transporto paslaugų rinką. Būtina, kad svarbiausieji Lietuvos transporto objektai būtų įtraukti į pirmiausia plėtotinų Europos transporto tinklų projektus, gautų tarptautinį pritarimą ir paramą. Daug dėmesio bus skiriama Europos Sąjungos iniciatyva 1996 metais inicijuotai tarptautinei programai TINA, kuria siekiama nustatyti Vidurio Europos šalių transporto infrastruktūros plėtros poreikius bei identifikuoti bendrų interesų projektus, o jie įgalintų sudaryti bendrą multimodalinio (daugiašakio) transporto tinklą tarp Europos Sąjungos šalių – jos narių ir kandidačių į nares. Lietuva jau identifikavo projektus TINA tinklo kontekste ir atskyrė iš jų projektus, kurie bus teikiami finansuoti iš Europos Sąjungos paramos (ISPA) lėšų. Daugiausia dėmesio investicijų politikoje bus skiriama transporto infrastruktūros modernizavimui ir plėtrai tiek Šiaurės – Pietų (I Europos transporto koridorius), tiek Rytų – Vakarų (IX Europos transporto koridorius) kryptimis.

Prioritetinės Lietuvos transporto sektoriaus raidos kryptys yra šios:

deramai pasirengus (sudarius strateginius plėtros ir rekonstrukcijos planus, atlikus strateginių partnerių ir investicijų paieškas), tęsti valstybinio sektoriaus, teikiančio komercines vežimo paslaugas, privatizavimą;

sukoncentruoti valstybės institucijų pastangas ir finansinius išteklius transporto infrastruktūros objektams rekonstruoti bei plėtoti ir multimodalinėms transporto technologijoms diegti;

suderinti transporto veiklą reguliuojančius teisės aktus su Europos Sąjungos šalių teisės aktais;

toliau tobulinti tranzito procedūras (sudaryti sąlygas laisvam prekių judėjimui Klaipėdos uoste, supaprastinti krovinių tikrinimo, saugojimo ir transportavimo formalumus visoje šalies teritorijoje), parengti transporto tranzito paslaugų plėtros strategiją.

Vykdydama transporto politiką, Vyriausybė numato vykdyti žemiau išvardytus darbus pagal atskiras transporto šakas.

Geležinkelių transportas

Aktyviai tęsime užsienio partnerių, padėsiančių įgyvendinti europinės vėžės pločio ir AGC standartų geležinkelio projektą, paiešką.

Bus toliau rekonstruojami Lietuvos geležinkelių ruožai Klaipėda–Šumskas ir Kaišiadorys–Kybartai, modernizuojama signalizacijos ir telekomunikacijų sistema Rytų – Vakarų transporto koridoriuje, atliekama Klaipėdos uosto geležinkelių, Kenos pasienio stoties rekonstrukcija, vykdomi kiti infrastruktūros tobulinimo projektai.

Kartu su geležinkelių infrastruktūros modernizavimu bus imtasi atitinkamų teisinių, organizacinių ir institucinių priemonių, įgalinančių geležinkelio kompanijas tiek stipriau konkuruoti su kitomis transporto rūšimis, tiek sąveikaujant su jomis plėtoti multimodalinį vežimą.

Įgyvendinant Europos Sąjungos direktyvų rekomendacijas, kurių tikslas – palengvinti geležinkelių pritaikymą rinkos reikalavimams ir padidinti jų efektyvumą, Lietuvoje bus sukurta nauja rinkos poreikius atitinkanti organizacinė geležinkelių struktūra.

Kelių transportas

Iki 2000 metų bus įgyvendintas tarptautinės magistralės Talinas–Ryga–Kaunas–Varšuva (Via Baltica) projekto pirmasis etapas. Nutiesus ir rekonstravus numatytus kelių ruožus ir aplinkkelius, sustiprinus kelio dangą, įdiegus eismo saugos priemones, Via Baltica kelias Lietuvos teritorijoje atitiks tarptautinio eismo reikalavimus, numatytus Europos svarbiausiųjų kelių tinklo (AGR) sutartyje.

Bus baigta stiprinti greitkelio Klaipėda–Vilnius dangą pagal projekte “Greitkeliai” numatytą darbų programą.

Plečiant automobilių kelius, daugiau dėmesio numatoma skirti pakelės infrastruktūros plėtojimui (ypač automagistralėse ir tarptautinio transporto eismo keliuose): poilsio aikštelėms, degalinėms, moteliams, techninio ryšio ir avarinėms tarnyboms. Daugelis šių objektų bus statomi ir eksploatuojami privataus sektoriaus lėšomis.

Vandens transportas

1999–2000 metais numatoma toliau įgyvendinti Klaipėdos jūrų uosto infrastruktūros ir terminalų plėtros pirmąjį etapą, gilinti uosto akvatoriją, pradėti rekonstruoti uosto vartus (įplauką), pastatyti keleivių terminalą. Visų reikiamų šiems darbams finansuoti lėšų Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas sukaupti negali, todėl bus aktyviai deramasi su

tarptautinėmis finansinėmis institucijomis (dėl infrastruktūros objektų) ir ieškoma privataus kapitalo (komercinėms struktūroms finansuoti).

Vyriausybė skirs reikiamą dėmesį jūrų transporto saugai, sieks, kad laivai, plaukiojantys su Lietuvos valstybės vėliava, atitiktų visus tarptautinius ir nacionalinius saugios laivybos reikalavimus.

Oro transportas

Bus toliau vykdoma civilinės aviacijos reforma – restruktūrizavimas ir transportavimo veiklos liberalizavimas, teisės aktų derinimas su Europos Sąjungos šalyse galiojančiais aktais bei jos techninių standartų pertvarkymas. Civilinės aviacijos reforma bus paspartinta visose ūkio struktūrose (civilinės aviacijos kompanijose ir oro uostuose) bei valdymo ir reguliavimo institucijose.

Vyriausybė rodys iniciatyvą derybose su Europos Sąjungos Komisija dėl daugiašalio Europos bendrojo aviacijos susitarimo (ECAA). Šiuo susitarimu numatomas konkretus *acquis* įgyvendinimo (techninėje ir saugos srityse) grafikas. Kartu bus siekiama narystės Jungtinėje Aviacijos Institucijoje (JAA).

9. SOCIALINĖ APSAUGA IR DARBAS

Socialinės apsaugos srities raida ir valstybinių bei regioninių socialinių programų vykdymas pagrįsti Lietuvos ūkio plėtra pagal prioritėtines ūkio kryptis, taip pat integracijos į Europos Sąjungą teikiamomis galimybėmis, darbingų žmonių užimtumu, šešėlinės ekonomikos slopinimu.

Socialinės apsaugos sistemos tobulinimas

Tobulinant socialinę apsaugą ir daugiausia dėmesio skiriant socialiniam teisingumui, būtina:

siekti socialinės apsaugos sistemos universalumo – mažinti išskirtines socialines garantijas turinčių gyventojų grupių kiekį;

siekti, kad minimalaus gyvenimo lygio (MGL) ir valstybės remiamų pajamų, nuo kurių priklauso dauguma socialinių išmokų, didėjimas neatsiliktų nuo faktinės infliacijos;

aktyviau bendradarbiauti su Europos Sąjunga, Šiaurės Tarybos, kaimyninėmis Baltijos bei kitomis šalimis socialinėje srityje, siekti, kad būtų sukurta bendra socialinė erdvė, sudarytos laisvos darbo jėgos migracijos sąlygos.

Socialinis draudimas

Toliau tobulindama socialinio draudimo sistemą, kuri yra labai svarbus modernios demokratinės valstybės elementas, Vyriausybė numato:

stiprinti valstybinio socialinio draudimo sistemą – didinti gyventojų asmeninę atsakomybę ir suinteresuotumą;

tobulinti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos veiklą – gerinti socialinio draudimo administravimą bei įmokų surinkimą;

įsteigti ir plėtoti papildomą valstybinį bei nevalstybinį socialinį draudimą;

finansuoti socialinio draudimo sistemos pensijų, nedarbo, sveikatos, nelaimingų atsitikimų darbe draudimo rūšis iš savarankiškų draudimo fondų ar jo dalių.

Parama šeimai

Sudarydama sąlygas šeimai pačiai kuo geriau atlikti savo funkcijas, valstybė įsipareigoja remti ir globoti tas šeimas, kurios šių funkcijų tinkamai atlikti negali. Vyriausybė numato:

didinti paramą šeimoms, auginančioms vaikus – teikti prioritetą šeimoms, turinčioms mažas pajamas (tęsti nemokamą socialiai remtinų šeimų vaikų maitinimą ikimokyklinėse ir mokymo įstaigose, plėtoti programą „Būstas“);

racionaliai, tikslingai naudoti socialinei apsaugai skirtas lėšas tobulinant socialinės apsaugos tinklą.

Jaunimo problemų sprendimo kryptys

Įgyvendinsime priemones, numatytas valstybinėje jaunimo problemų koncepcijoje, aprėpiančioje opiausius jaunimo klausimus ir jų sprendimo gaires.

Pagal valstybės išgales sieksime papildyti ilgalaikio lengvatinio kreditavimo fondus jaunuolių studijoms ir jaunų šeimų būstui.

Vykdydami jaunimo profesinio orientavimo ir integravimo į darbo rinką priemones, plėtosime darbo rinkos perspektyvų tyrimais pagrįstą jaunimo profesinį orientavimą,

sudarysime palankias sąlygas įsigyti profesiją ir persikvalifikuoti, rengti jaunimą savarankiškam sąžiningam verslui ir profesinei veiklai.

Socialinės paslaugos

Toliau plėtojant socialines paslaugas ir atsižvelgiant į tai, kad jau parengti decentralizuotos socialinių paslaugų sistemos plėtojimo standartai, būtina sparčiau decentralizuoti socialinių paslaugų teikimą:

skatinti bendruomeninės socialinės infrastruktūros susidarymą;

remti socialinių paslaugų programas apskrityse ir savivaldybėse;

teikti socialines paslaugas partnerystės principu – į socialinių paslaugų teikimą įtraukti nevyriausybinės organizacijas.

Invalidų socialinė integracija

Kuriant veiksmingą neįgaliųjų žmonių socialinės integracijos ir reabilitacijos sistemą ir siekiant sudaryti jiems vienodas galimybes su kitais visuomenės nariais, numatoma:

plėtoti ir modernizuoti reabilitacijos įstaigų tinklą;

tobulinti apsirūpinimo kompensacine technika, protezais ir ortopedinėmis priemonėmis tvarką;

pritaikyti specifiniams neįgaliųjų žmonių poreikiams statybinę urbanistinę aplinką svarbiausiuose socialinės paskirties objektuose ir transporto sistemą;

skatinti invalidų nevyriausybinių organizacijų veiklą.

Vaikų teisių apsauga

Vykdydama vaikų teisių apsaugą, Vyriausybė numato:

sparčiau įgyvendinti Jungtinių Tautų Organizacijos Vaiko teisių konvencijos nuostatas;

tobulinti vaikų globos ir įvaikinimo sistemą;

bendradarbiauti su vaikų teises ginančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis.

Migracijos procesų reguliavimas

Siekiant reguliuoti migracijos procesus, būtina:

toliau įgyvendinti Tremtinių ir politinių kalinių bei jų šeimų narių grįžimo į Tėvynę programą;

diegti pabėgėlių socialinės integracijos tvarką.

Darbo politika

Laikydamosi nuostatos, jog produktyvus darbas yra vienas iš visuomenės gerovės pagrindų, vienas iš svarbiausių socialinės apsaugos sistemos veiksmingumo garantų, Vyriausybė sieks, kad kuo daugiau darbingų gyventojų turėtų darbą, saugias ir sveikas darbo sąlygas, gautų gerą darbo užmokestį.

Gyventojų užimtumas ir darbo rinka

Siekdama didinti gyventojų užimtumą bei subalansuoti darbo rinką, Vyriausybė numato:

didinti užimtumo politikos integralumą bei orientaciją spręsti teritorines problemas;

vykdyti aktyvią darbo rinkos politiką, susijusią su nedarbo prevencija, užimtumo rėmimu, darbo rinkos pagrindų mokymu, lygių galimybių darbo rinkoje užtikrinimu, regioninių užimtumo ir verslo skatinimo programų rengimu;

rengti ir įgyvendinti priemones, įgalinančias darbuotojus ir darbdavius geriau prisitaikyti prie rinkos pokyčių;

tobulinti darbo biržų, darbo rinkos mokymo institucijų veiklą;

skatinti legalų darbą, stiprinti nelegalaus darbo prevenciją bei kontrolę, didinti darbdavių ir darbuotojų atsakomybę.

Darbo santykiai ir socialinė partnerystė

Siekdama reguliuoti darbo santykius, Vyriausybė numato:

tobulinti tarptautines normas atitinkančias darbo santykių teisinio reguliavimo normas, siekti, kad būtų vienodai ginami darbuotojų ir darbdavių interesai bei teisės, o nesutarimai būtų sprendžiami derybomis;

svarbiausius politinius sprendimus socialinėje bei darbo srityje priimti konsultuojantis su socialiniais partneriais;

Darbo sąlygos

Siekdama darbuotojams sudaryti saugias ir sveikas darbo sąlygas, Vyriausybė numato:

darbdavių solidarumu paremtos draudimo nuo nelaimingų atsitikimų gamyboje sistemos bei darbo saugos teisės aktų, suderintų su Europos Sąjungos teisės normomis,

pagrindu skatinti darbdavius gerinti darbo sąlygas, vykdyti veiksmingą nelaimingų atsitikimų gamyboje profilaktiką, likviduoti jų padarinius;

tobulinti Valstybinės darbo inspekcijos veiklą.

Darbo apmokėjimo sistema

Siekdama tobulinti darbo apmokėjimo sistemą, Vyriausybė numato:

parengti ir įgyvendinti Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų, prokurorų bei valstybės tarnautojų darbo apmokėjimo sąlygas, grindžiamas vienodais kriterijais ir principais, kuriais remiantis būtų pašalintos nepagrįstos atlyginimų disproporcijos;

skatinti, kad nebiudžetinių organizacijų darbo apmokėjimo klausimai būtų sprendžiami dvišaliais susitarimais tarp darbdavių ir darbuotojų organizacijų;

10. SVEIKATOS APSAUGA

Formuodama bei įgyvendindama sveikatos politiką, Vyriausybė vadovaujasi Lietuvos nacionaline sveikatos koncepcija (1991), Lietuvos sveikatos programa (1998), Seimo rezoliucija “Dėl Lietuvos sveikatos politikos principų” (1999), PSO strategija “Sveikata visiems 21 amžiuje” ir numato:

Sveikatos priežiūros valdymo srityje:

toliau reorganizuoti pirminio, antrinio ir tretinio lygio sveikatos priežiūros paslaugas teikiančias įstaigas;

tęsti valdymo decentralizavimą – stiprinti apskričių ir savivaldybių gydytojų institucijas, išplėsti jų funkcijas ir atsakomybę;

kad kuo geriau būtų tenkinami Lietuvos gyventojų poreikiai, susiję su slauga ir globa, integruoti šias paslaugas savivaldybių lygiu;

toliau racionalizuoti antrinės sveikatos priežiūros paslaugų teikimą bei gerinti jų kokybę, šiuo tikslu antrines sveikatos priežiūros paslaugas teikiančias įstaigas palaipsniui perduoti apskričių viršinininkų administracijų pavaldumui;

atskyrus visuomenės sveikatos kontrolės funkcijas, formuoti efektyviai veikiančią visuomenės sveikatos įstaigų sistemą savivaldybių, apskričių ir valstybiniu lygiu.

Finansavimo srityje:

gerinant pirminės sveikatos priežiūros paslaugų efektyvumą, tobulinti pirminės sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimą ne tik už aptarnaujamų gyventojų skaičių, bet ir už papildomai teikiamas paslaugas bei prevencinį darbą, be to, numatyti gydytojų ir kitų medikų, dirbančių kaimo vietovėje, materialinį skatinimą;

tobulinti antrinio ir tretinio lygio stacionariųjų sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų apmokėjimo principą, pereinant prie apmokėjimo pagal teikiamos paslaugos lygį, sudaryti galimybes antrinės ir tretinės sveikatos priežiūros paslaugas teikiančias įstaigas finansuoti ir per valstybines programas bei investicijų projektus;

teikti prioritetą pirminei sveikatos priežiūrai, visų pirma investicijų srityje ir sudarant palankesnes sąlygas privačiai bendros praktikos gydytojų veiklai plėtoti;

siekti pagerinti nukentėjusiems nuo okupacijų asmenims ir pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyviams vaistų ir protezų įsigijimo išlaidų kompensavimo sistemą, taip pat aptarnavimą sveikatos priežiūros įstaigose;

sudaryti sąlygas įvesti papildomą sveikatos draudimą.

Farmacinės veiklos srityje:

siekti, kad Lietuvoje pagaminti vaistai sudarytų kuo didesnę dalį Lietuvoje vartojamų vaistų;

reguliariai tobulinti ir ne rečiau kaip kartą per metus patikslinti vaistų ir ligų, kurių išlaidas visiškai ar iš dalies dengia Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetas, sąrašus.

Visuomenės sveikatos priežiūros srityje:

įgyvendinant Lietuvos sveikatos programos tikslus ir vadovaujantis joje numatytais prioritetinėmis sveikatos politikos kryptimis, toliau kurti ir tobulinti įstatymų bazę, patvirtinti trūkstamas ir toliau įgyvendinti patvirtintas valstybines sveikatos programas, ypač daug dėmesio skirti narkomanijos, alkoholizmo, AIDS ir kitų užkrečiamųjų ligų profilaktikai bei gydymui, savižudybių prevencijai, burnos sveikatos profilaktikai, kitų prioritetinių visuomenės sveikatos problemų sprendimui.

11. RYŠIAI

Svarbiausios Lietuvos ryšių plėtros kryptys yra:

sudaryti palankias sąlygas privačiai telekomunikacijų verslo iniciatyvai, konkurencijai, investicijoms, naujoms technologijoms;

integruoti valstybinę ryšių sistemą į Europos ir pasaulio telekomunikacijų sistemą; jos veiklą reglamentuojančius norminius aktus suderinti su tarptautiniais standartais;

plėtoti telefono ryšį kaime.

Įgyvendindama Valstybinę ryšių ir informatikos plėtojimo programą, Vyriausybė 1999–2000 metais numato:

toliau rengti ir taikyti suderintus su Europos Sąjungos reikalavimais informacinių ir ryšių technologijų standartus;

plėtoti šviesolaidinių ryšių linijų tinklus;

modernizuoti Sitkūnų radijo stotį, kitus Lietuvos radijo ir televizijos centro objektus, aprūpinti juos įrenginiais, leidžiančiais taupyti elektros energiją;

įrengti nacionalinio radijo laidų transliavimo rezervinę sistemą pavojaus valstybei atveju;

tobulinti radijo ryšių valdymo sistemą, sukurti radijo monitoringo tinklą.

12. KULTŪRA

Bendrosios nuostatos

Atmindami, jog ne kartą lietuvių tautai priespaudos metais jos išlikimo, stiprybės pamatas likdavo tik gimtoji kalba, etninės bei krikščioniškosios kultūros vertybės ir tradicijos, suvokdami valstybės kultūros politiką kaip labiausiai atsiperkančias investicijas į Lietuvos ateitį, grįsdami kultūros politiką laisvo žmogaus kultūrine raiška, pagarba tradicijoms, atvirumu pasauliui, vertybiniu kryptingumu, demokratiškumo ir decentralizavimo nuostatomis, perimdami modernią Vakarų kultūros organizavimo patirtį, tačiau išlaikydami savo kultūros perimamumą, teiksime paramą tautos kultūrai.

Vyriausybė numato:

- parengti ir patvirtinti ilgalaikę kultūros plėtros strategiją;
- parengti profesionalaus meno rėmimo, etninės kultūros ir regionų kultūros plėtros programas;
- remti nacionalines kultūros įstaigas kaip pagrindines valstybės kultūros politikos įgyvendinimo institucijas;
- nustatyti teatrų ir koncertinių organizacijų bei kitų profesionalių meno kolektyvų finansavimo principus ir tvarką;
- toliau diegti bendrą informacinę bibliotekų sistemą;
- parengti teisės aktus, palankius kultūros ugdymui ir jos finansavimui;
- sukurti autorių ir gretutinių teisių įstatymo įgyvendinimo mechanizmą;
- pasirengti deryboms dėl narystės Europos Sąjungoje įgyvendinant reikalavimus autorių ir gretutinių teisių bei vaizdo ir garso srityse;
- išlaikant esamą valstybės stipendijų kiekį ir dydį, nustatyti valstybės paramos menininkams sistemą;
- remti meno kūrėjų ir kitų nevyriausybinių organizacijų kultūros programas;
- remti vertingus periodinius kultūros leidinius, reikšmingų lituanistikos, istorijos, etninės kultūros, meno knygų leidybą, sieti tai su bibliotekų fondų papildymu;
- remti Lietuvos kino kūrimą;
- vykdyti kultūros mainų programas pagal tarptautines sutartis ir susitarimus;
- parengti Lietuvos kultūros sklaidos užsienio šalyse koncepciją ir pradėti ją įgyvendinti;
- skatinti ir remti fondų, dirbančių kultūros ir meno srityje, veiklą;
- vykdant Europos Tarybos Bendrųjų tautinių mažumų apsaugos konvenciją, gerbti Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir įstatymų patvirtintas tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises, o teisės aktuose numatytais atvejais remti tautinių bendrijų etnokultūrinę veiklą;
- remti rezistencinės kovos ir tremties tyrimus, dorovinį ir patriotinį jaunimo ugdymą, pagrįstą istorinių ir dvasinių vertybių puoselėjimu.

Kultūros vertybių apsauga

Siekdama užtikrinti kultūros vertybių apsaugą, Vyriausybė numato:

iš esmės pagerinti kultūros paveldo tyrimus ir kultūros vertybių apskaitą;

nustatyti prioritetus ir kriterijus, kuriais remiantis finansuojamos kultūros vertybių apsaugos, tvarkymo ir išsaugojimo programos;

suderinti paminklo saugos darbų atlikimo tvarką su Europos architektūros ir archeologijos paveldo apsaugos konvencijomis;

siekti, kad visi paminklo sauginiai apribojimai būtų aiškūs ir iš anksto žinomi kultūros vertybės savininkui, naudotojui, investuotojui;

skatinti Lietuvos ir užsienio kapitalo investicijas į senamiesčius, dvarus ir kitus kultūros paveldo objektus, nustatyti kompensavimo už kultūros paveldo tvarkymą ir apsaugą tvarką;

rūpinantis lietuviškuoju kultūros paveldu užsienyje ir neteisėtai į užsienį išvežtų kultūros vertybių gražinimu, įsteigti Lietuvos Respublikos Vyriausybės Įgaliojimo kultūros paveldui užsienyje instituciją;

remti nevyriausybinę organizacijų, asociacijų, viešųjų įstaigų, fondų parengtas kultūros vertybių išsaugojimo ir tvarkymo programas;

suderinti kultūros vertybių apsaugą reglamentuojančius įstatymus bei kitus teisės aktus, aiškiai nustatyti juose valstybės ir savivaldybių institucijų kultūros paveldo apsaugos bei tvarkymo funkcijas.

13. ŠVIETIMAS IR MOKSLAS

Toliau vykdant mokyklos reformą ir integruojantis į Europos Sąjungos šalių švietimo erdvę, būtina išlaikyti tautinės mokyklos savitumą. Sieksime sutvirtinti švietimo tautinį pamatą, akcentuodami dorovinį patriotinį piliečių auklėjimą. Toliau tobulinsime ugdymo programas, vadovėlius, jų leidybą, geriau aprūpinsime mokyklų bibliotekas.

Siūlysiame Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizijai daugiau dėmesio skirti šeimai ir mokyklai.

Sieksime atkurti mokytojo profesijos prestižą. Mokytojų atlyginimas turi būti didesnis už vidutinį šalies darbo užmokestį. Užtikrinsime vaikams nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos ir tėvų socialinės padėties deramą išsimokslinimą, tobulindami ugdymą ir sudarydami tinkamas socialines mokymosi sąlygas. Vaikams, lankantiems tradicinių religinių bendrijų švietimo įstaigas, kurios suteikia valstybinį švietimo standartą atitinkantį išsimokslinimą, bus skiriamas finansavimas kaip ir atitinkamo tipo valstybės ar savivaldybių švietimo įstaigas lankantiems vaikams, nedidinant dėl to bendrų asignavimų švietimui. Gerinsime materialinę mokyklos būklę. Siekdami racionaliau panaudoti švietimo ir mokslo lėšas, iš naujo apsvarstysime sistemos finansavimo principus. Skirsime lėšų pradėtoms statyti švietimo įstaigoms užbaigti ir mokykloms remontuoti. Parengsime valstybinę investicinę mokyklų apšiltinimo ir renovacijos programą. Telksime lėšas jos įgyvendinimui. Vaikams su negale bus sudaromos sąlygos integruotis į visuomenę. Taip pat būtina toliau rūpintis vaikų iš nepasiturinčių ir asocialių šeimų maitinimu, sutvarkyti ir susisteminti pavėžėjimą į mokyklą, rūpintis jų užimtumu ne pamokų bei atostogų metu. Nuolat rūpinsimės, kad neliktų mokyklą nelankančių vaikų, taip stabdydami vaikų nusikalstamumo didėjimą.

Sudarysime sąlygas mokytis valstybine kalba visiems to pageidaujantiems Lietuvos gyventojams, rūpinsimės lietuviybės puoselėjimu už Lietuvos ribų.

Tęsime pradėtą mokyklų kompiuterizavimo programą. Sieksime, kad mokyklose būtų galima naudotis tarptautiniais informacijos šaltiniais („Internetu“ ir kt.). Kartu rūpinsimės, kad vaikams paskutinėje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje būtų suteiktos galimybės rinktis profilinį mokymąsi sumažinant mokymosi krūvį ir palengvinant stojimo į aukštąją mokyklą procesą. Pritaikysime jaunimo ir suaugusiųjų profesinį mokymą prie kintančių darbo rinkos sąlygų, į jo organizavimą įtrauksime socialinius partnerius.

Mokslo ir studijų srityje būtina išsaugoti ir racionaliai panaudoti efektyvų mokslo potencialą, orientuoti mokslinę veiklą į Lietuvos ūkio ir kultūros reikmes. Ypač daug dėmesio skirsime mokslo prioritetams – lietuvių kalbos, Lietuvos kultūros ir istorijos tyrimams, taip pat tarptautinio lygio tyrimams, padedantiems integruotis į Europos mokslo struktūras bei programas.

Aukštosiose mokyklose išplėsimė studentų kreditavimo sistemą, stengsimės plėtoti aukštųjų mokyklų ryšius su mokslo institutais ir pasaulio mokslo centrais, laipsniškai sureguliuoti dėstytojų ir studentų skaičiaus santykį, pagal valstybės išgales nustatyti mokesčių lengvatas investicijoms į mokslą ir studijas. Kursime neuniversitetinių aukštųjų studijų sistemą.

Parengsime ilgalaikę Lietuvos švietimo raidos strategiją.

14. VIEŠOJO (VALSTYBINIO) VALDYMO IR ADMINISTRAVIMO BEI SAVIVALDOS REFORMA. INFORMATIKA

Valstybės valdymo institucijų veiklos tobulinimas

Vyriausybė numato tęsti šiuos vykdomosios valdžios sistemos pertvarkymus:

laipsniškai įgyvendinti Vyriausybėje, ministerijose ir kitose Vyriausybės įstaigose strateginio planavimo principus;

atlikti kompleksinį valdymo sistemos auditą, numatyti būdus ir priemones audito išvadoms realizuoti;

kurti vientisą, visoms valstybės ir savivaldybių valdymo grandims bei Lietuvos gyventojams tarnaujančią valstybinę informacijos sistemą, suderintą su Europos standartais: klasifikatorius, kadastrus, registrus, duomenų bazes, paieškos ir apdorojimo priemones. Reikia teisiškai reglamentuoti valstybinės informacijos kaupimą, apsaugą ir jos naudojimą priimančiam neatidėliotinus sprendimus viešojo valdymo srityje;

užtikrinti Valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimą.

Departamentų ir ministerijų regioninių institucijų valdymas

Vadovaudamasi galiojančiais valstybės valdymą reglamentuojančiais įstatymais, valdymo sistemos audito išvadomis, Vyriausybė patikslins ministerijų, departamentų ir apskričių struktūras bei jų funkcijas.

Teritorinių valdymo struktūrų pertvarkymas

Toliau rengsime ir įgyvendinsime Lietuvos regioninės politikos teisės aktuose numatytas priemones, susijusias su teritorinių vienetų valdymo struktūrų pertvarkymu. Apskritis turi tapti regioninės politikos centrais, gebančiais koordinuoti ir spręsti vietos

bendruomenių ir viešojo (valstybinio) valdymo interesus. Suformuosime išankstines teises sąlygas savivaldybėms dalyvauti apskrities tarybose su sprendžiamojo balso teise.

Savivaldos reforma ir tolesnė jos plėtra

Plėtojant savivaldą, apie priimamus sprendimus ir veiksmus bus informuojama, jie bus derinami su vietos gyventojais. Tik suderinti valstybės valdžios ir žmonių bendruomenės sprendimai bei veiksmai gali sėkmingai plėtoti savivaldą. Įgyvendinsime naują Vietos savivaldos įstatymą. Parengsime naują Savivaldybių steigimo 1999-2003 metų programą.

Vietos savivaldą numatome plėtoti šiomis kryptimis:

savivaldai pavesti ir įstatymais reglamentuoti socialinės rūpybos, miestų, miestelių ir kaimo vietovių infrastruktūros, vietinio ūkio ir būsto, pirminės sveikatos priežiūros, visuomenės sveikatos priežiūros ir kitas funkcijas, susijusias su nuolatinėmis paslaugomis bendruomenės nariams;

užbaigti perduoti savivaldybių nuosavybėn įstatyme numatytą nekilnojamąjį turtą, padidinti savivaldybių institucijų dalyvavimą priimant sprendimus dėl žemės pardavimo ir nuomos (siūlysime Seimui priimti atitinkamus įstatymus);

Vietos savivaldos naujos redakcijos įstatymu aiškiau apibrėžti ir atskirti renkamujų savivaldos institucijų (tarybos, valdybos, mero) ir administracijos kompetencijos ribas, išplėsti seniūnijų ir seniūnų teises;

nustatyti savivaldybių vaidmenį užtikrinant visuomenės saugumą, suderinti policijos ir vietos savivaldos institucijų funkcijas šioje srityje. Į viešosios tvarkos palaikymą įtraukti vietos gyventojus, skatinti bendrus teisėsaugos ir visuomenės veiksmus prieš nusikalstamumą ir girtavimą.

Informatika

Informatikos srityje Vyriausybė numato:

pripažinti informacinės visuomenės kūrimą strateginiu Lietuvos uždaviniu;

pripažinti, kad valstybės bendros informacinės sistemos kūrimas – strateginė ir neatsiejama valstybės valdymo reformos dalis;

patvirtinti Legalios programinės įrangos naudojimo valstybės institucijose įgyvendinimo programą.

15. STIPRINTI NACIONALINIŲ SAUGUMĄ IR KRAŠTO APSAUGĄ

Rūpindamasi nacionaliniu saugumu ir plėtodama krašto apsaugos sistemą, Vyriausybė numato:

didinti kariuomenės, kitų nacionalinio saugumo sistemos ir krašto apsaugos institucijų gebėjimą tinkamai vykdyti joms skirtas užduotis, reikiamą tarpusavio sąveiką, jų pajėgumą ir pasirengimą priešintis bet kokiai agresijai, ginti Lietuvos valstybę, jos teritorijos neliečiamybę, vientisumą ir konstitucinę santvarką;

parengti nacionalinio saugumo užtikrinimo ir krašto apsaugos sistemas efektyviai funkcionuoti Lietuvos narystės Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos sąlygomis.

Siekdama numatytų tikslų, Vyriausybė:

toliau plėtos kariuomenę ir kitas krašto apsaugos institucijas bei infrastruktūrą taip, kad jos atitiktų demokratinės kontrolės reikalavimus, o pagal savo parametrus, veikimo būdus ir procedūras būtų visiškai suderinamos ir galėtų veikti kartu su atitinkamomis Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos ir šalių – narių struktūromis, atitinkamos bendrus nurodytosios organizacijos standartus ir reikalavimus; pagal šiuos reikalavimus iš esmės užbaigs reorganizuoti krašto apsaugos sistemos institucijas;

sudarydama kareiviams tinkamas tarnybos sąlygas, ugdydama karius ir karybos kultūrą, puoselėdama gerus santykius tarp karių ir netoleruodama jokių ydingų reiškinių, didins kariuomenės prestižą ir visuomenės pasitikėjimą ja;

formuodama krašto apsaugos biudžetą pagal Krašto apsaugos sistemos finansavimo strategijos įstatymą, remsis ilgalaikėmis sistemos plėtojimo programomis, tarptautiniais išipareigojimais, gynybinio pajėgumo didinimo užduotimis ir prioritetais, gynybos planais ir būtinais apginklavimo bei aprūpinimo poreikiais;

užbaigs rengti trūkstamus krašto apsaugos sistemą reglamentuojančius įstatymus, esamų įstatymų papildymus, statutus, priims kitus teisės aktus;

teiks pirmenybę karių rengimo ir mokymo tobulinimui, įgyvendins kompleksinę krašto apsaugos sistemos personalo rengimo, ugdymo ir profesinio tobulinimo programą; įgyvendins Karo akademijos reformą;

toliau tobulins šaukimo ir karo prievolės atlikimo tvarką, steigs regioninius šaukimo centrus, įdiegs naują šaukimo administravimo sistemą, skatinimo priemones ir kitokiais būdais plės karo prievolės galimybes; plėtos gynybos personalo rezervo rengimo, aprūpinimo ir mobilizacijos sistemą;

tęs vidaus tarnybos dalinių reorganizavimą, mažindama į juos tarnauti siunčiamų privalomosios karo tarnybos karių skaičių ir pakeisdama juos policininkais; pagal Gynybos štabo planus koordinuos pasienio policijos rengimą karinės gynybos veiksams;

įgyvendins NATO narystės veiksmų programoje numatytas priemones;

toliau plėtos dvišalį tarptautinį bendradarbiavimą gynybos srityje pagal dvišales sutartis ir bendradarbiavimo planus; užtikrins, kad Lietuva prisidėtų prie NATO gynybos planavimo ir peržiūros proceso, dalyvautų partnerystės su NATO programose, tarptautinėse taikos operacijose, bendrose pratybose;

rūpinsis patikima valstybės sausumos bei jūrų sienos apsauga, plėtos jūros stebėjimo ir kontrolės sistemą;

užbaigs kurti kompleksinę civilinę-karinę oro erdvės stebėjimo sistemą, pagal regioninės oro erdvės kontrolės Varšuvos iniciatyvą integruodama ją į bendrą Vakarų valstybių oro erdvės kontrolės sistemą;

įgyvendins valstybinės informacijos apsaugos užtikrinimo priemones, taip pat kitas priemones, įgalinančias apsaugoti Lietuvą nuo nelegalių ir priedangos struktūrų ardomosios veiklos, diversijų ir teroro aktų, o valstybės institucijas – nuo nelegalios įtakos;

rūpinsis ekonomiškai pagrįsta ginkluotės ir amunicijos gamyba.

16. APLINKOS APSAUGA

Aplinkos apsauga yra neatsiejama sėkmingos visuomenės raidos ir valstybingumo įtvirtinimo dalis. Nuo aplinkos būklės, kraštovaizdžio stabilumo ir biologinės įvairovės

priklauso žmonių sveikata ir gerovė, valstybės ekonominė ir socialinė pažanga. Gamtos ištekliai turi būti naudojami nepažeidžiant gamtinės aplinkos – tautinį identitetą formuojančio veiksnio pusiausvyros. Visuomenė privalo pirmiausia laikytis aplinkosaugos reikalavimų, o ne vartotojiškai žiūrėti į gamtą kaip į neišsenkantį išteklių šaltinį.

Valstybė privalo užtikrinti, kad būtų gerinama aplinkos kokybė, išsaugota kraštovaizdžio ir biologinė įvairovė, racionaliai naudojami Lietuvos gamtos ištekliai.

Svarbiausia – išsaugoti unikalų kraštovaizdį, biologinę įvairovę, kuo tinkamiau naudoti gamtos išteklius.

Aplinkos apsaugos tikslai

Valstybinis aplinkos apsaugos tikslas – užtikrinti, kad būtų išsaugota švari ir sveika gamtinė aplinka, kraštovaizdis ir biologinė įvairovė, tinkamai naudojami gamtos ištekliai. Dėl to būtina:

mažinti vandens, oro ir dirvožemio teršimą;

mažinti fizikinę taršą;

stabdyti unikalios kraštovaizdžio nykimą saugomose teritorijose;

stabdyti kai kurių rūšių ir populiacijų augalų, gyvūnų, grybų nykimą;

plėtoti miškų ūkio veiklos ekologizavimą, gerinti miškų struktūrą;

stabdyti Baltijos pajūrio kopų nykimą;

reguluoti vaizdingiausių gamtinių vietovių, pirmiausia pajūrio kranto zonos (paplūdimio, kopagūbrio, klifo, prieškopės ir užkopės), užstatymą;

renatūralizuoti ir rekultivuoti apleistus ir išnaudotus karjerus;

mažinti neigiamą poveikį aplinkai naudojant gamtos išteklius;

didinti šalies miškingumą – apželdinti mišku netinkamas žemės ūkiui žemes;

gerinti geriamojo vandens kokybę.

Norint įgyvendinti nurodytuosius aplinkos apsaugos tikslus, būtina:

rengti aplinkosaugos, gamtos išteklių naudojimo ir ūkinės veiklos, susijusios su aplinka, reguliavimo teisinę bazę, tobulinti esamą;

tobulinti teritorijų planavimą – sudaryti subalansuotos šalies teritorijos raidos ir racionalaus gamtos išteklių naudojimo sąlygas;

taikyti ekonominius svertus taršai mažinti ir jos prevencijai, taip pat gamtos ištekliams tausoti tobulinant mokesčių už aplinkos teršimą sistemą ir sukuriant atliekų tvarkymo fondą;

tobulinti aplinkos užterštumo būklės monitoringą, poveikio aplinkai vertinimą ir kontrolės sistemą;

rūpintis ekologiniu visuomenės švietimu ir informuoti visuomenę apie vykdomą aplinkosaugos politiką;

mažinti oro taršą iš mobiliųjų šaltinių (kontroliuoti naudojamų degalų kokybę, sukurti kuro kokybės kontrolės sistemą; nuosekliai rūpintis, kad šalyje naudojamos transporto priemonės atitiktų Europos Sąjungos aplinkosaugos reikalavimus; taikyti eismo srautų optimalaus reguliavimo sistemą, įgyvendinti kitas taršą mažinančias priemones);

skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą;

mažinti pavojingų atliekų kiekį įdiegus tobulesnes technologijas;

mažinti Nemuno baseino, Kuršių marių ir Baltijos jūros teršimą – statyti vandens valymo ir nuotekų surinkimo įrenginius, taikyti sankcijas teršėjams;

diegti komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemas regioniniu principu;

skatinti konsultavimo, kaip valdyti ir tvarkyti privačius miškus, struktūrų kūrimąsi.

17. STATYBA IR URBANISTIKA, BŪSTAS

Būtina sutvarkyti statybą ir urbanistiką, būstą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus. Šiuo tikslu numatoma:

statybos srityje:

toliau tobulinti esamus įstatymus, kad būtų sumažinta subjektyvi valstybės tarnautojų įtaka statybai;

supaprastinti leidimų statyboms išdavimo tvarką;

sukurti Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto (visuomenės lėšomis) finansuojamų statybos objektų lėšų panaudojimo kontrolės sistemą;

patikslinti valstybės institucijų, savivaldybių ir apskričių funkcijas statybos srityje;

pašalinti įvairių valstybinių tarnybų galimybes vienašališkai diktuoti technines ir specialiąsias sąlygas;

užtikrinti statybos objektų ekspertizės kokybę ir jos efektyvumą;

teikti pirmenybę vietinėms kokybiškoms statybinėms medžiagoms;

skatinti statybinių paslaugų ir statybinių medžiagų eksportą;

įteisinti daugiašalę privalomojo draudimo sistemą;

plėsti statybinių medžiagų kokybės kontrolės ir sertifikavimo sistemą;

siekti, kad Lietuvos medžiagų ir gaminių atitikties įvertinimo bei kontrolės sistema būtų pripažinta kitose valstybėse;

būsto srityje:

skatinti gyvenamųjų namų ir butų statybą gyventojų lėšomis, orientuoti finansų rinką į gyvenamųjų namų (butų) statybos ilgalaikį kreditavimą, diferencijuotai taikyti valstybės finansines lengvatas. Pagal valstybės išgales dar 2000 metais numatyti lėšas Valstybės ir savivaldybių paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymui įgyvendinti, pirmiausia suteikti valstybės paramą socialiai remtiniams asmenims ir jaunoms šeimoms. Plėtoti “Būsto” programą;

toliau skatinti ūkio subjektus atnaujinti savo pastatus, remti gyventojus, atnaujinančius, šiltinančius bei modernizuojančius savo gyvenamuosius namus (butus), kad būtų taupomi energijos ištekliai;

pašalinti kliūtis, kurios trukdo sparčiau kurtis butų savininkų bendrijoms;

urbanistikos srityje:

koordinuoti Lietuvos teritorijos raidos iki 2010 metų bendrojo plano sudarymą, nustatyti jame valstybės bei Europos erdvinio plėtojimo santykį teikiant pirmenybę tarptautinių transporto koridorių (“Via Baltica”, Klaipėda–Kaunas–Vilnius–Minskas) takoje esančių zonų ir pasienio teritorijų planams.
